

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ФУТБОЛУ ШКОЛЯРІВ У ГУРТКАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Аурел ВАСИЛЬЧУК

Буковинська державна фінансова академія м. Чернівці

Анотація. У науковій статті представлена технологічна схема для формування технологій навчання прийомів гри в футбол в гурткових заняттях загальноосвітньої школи. Ця технологічна схема може використовуватись і під час вивчення інших спортивних ігор. Вона придатна для розробки технології навчання рухових дій в процесі гурткової роботи школярів різного віку та статі.

Ключові слова: технологія, технологічна схема, гурток з футболу, прийоми гри в футбол.

Актуальність. Запровадження третього уроку фізичної культури у школах України передбачене Законом України «Про фізичну культуру і спорт» (введений в дію постановою Верховної Ради України від 24 грудня 1993 р.) та Цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання – здоров'я нації», затвердженою указом Президента України від 1 вересня 1998 р. Одним з напрямків здійснення цієї програми було прийняття Цільової комплексної програми розвитку футболу на 1997-2002 рр. та постанови Кабінету Міністрів України від 13 липня 2004 р. № 904, а також Комплексної програми розвитку футболу на 2004-2008 роки. На основі цієї програми уклали Договір про взаємодію Міністерство освіти і науки України та Федерація футболу України щодо впровадження гуртків з футболу в загальноосвітніх навчальних закладах України в 2005-2008 рр. (30 листопада 2005 року). Найбільшим досягненням у її реалізації є активізація роботи щодо розвитку дитячо-юнацького футболу в Україні [1].

За останній час в Україні та за кордоном ведуться пошуки шляхів і засобів підвищення ефективності навчання футболу. Це викликано стрімким зростанням обсягу науково-технічної інформації і безперервним збільшенням кількості юних футболістів. У зв'язку з цим у системі фізичного виховання України значного поширення набув метод навчання з використанням новітніх технологій [2].

Спостереження виявило, що значна частина школярів загальноосвітніх шкіл не засвоює навчальний матеріал з футболу, а більшість з них володіє матеріалом на низькому рівні, що пояснюється вчителями нераціональним плануванням вивчення футболу в різних класах, та невеликою кількістю уроків відведених для цього [2]. Тому назріло питання щодо впровадження секційних занять, що сприятиме зростанню ефективності засвоєння елементів техніки гри у футбол в загальноосвітній школі.

Для підвищення ефективності навчання елементів техніки гри у футбол не тільки на уроках з фізичного виховання, але і в гуртковій роботі школи необхідна відповідна система, яка визначала: зміст, засоби, методи, форми та педагогічні умови реалізації завдань навчання; нормування навантаження; порядок процедур контролю й оцінки діяльності учнів; можливості вносити корективи у послідовність виконання дій і операцій, виходячи з конкретних умов і можливостей діяльності учнів та вчителя. Така система має базуватися на знаннях з теорії і методики фізичного виховання, закономірностях і принципах організації фізичного виховання, що в підсумку створює гарантований, надійний та ефективніший шлях досягнення мети і прогнозованого результату навчання. Вирішити ці проблеми можна за допомогою відповідних технологій навчання.

На даний час фахівцями у галузі фізичного виховання і спорту розроблена велика кількість різноманітних технологій. Зокрема, В.А. Биковим розроблена і експериментально обґрунтована педагогічна технологія прискореного навчання техніки спортивного плавання

студенток [3], Є.С. Губарева пропонує технологію занять оздоровчою гімнастикою [4], Г.В. Максимів технологію навчання баскетболу на уроках фізичного виховання і в процесі самостійних занять учнями загальноосвітніх шкіл [5], І.В. Работін – педагогічну технологію підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до інноваційної діяльності [6], В.І. Харитонов, В.В. Кім, А.В. Ненашева, С.А. Личачина розробили валеолого-оздоровчі технології [7], В.А.Солодянніков – технологічну схему навчання гімнастичних вправ [8], Й.Г. Фалес та А.Г. Васильчук – інноваційні технології для перепідготовки вчителів навчання школярів футболу на уроках з фізичного виховання [9].

Незважаючи на велику кількість досліджень, що торкаються питань розробки технологій, не визначено єдиного підходу до їх конструювання, а також не розроблялась технологія навчання футболу у гуртках з футболу школярів загальноосвітніх навчальних закладів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукову роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи з фізичного виховання і спорту на 2001-2005 рр. Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України за темою 1.2.15 “Моделювання загальної та спеціальної підготовленості футболістів” (номер державної реєстрації 0102U002641).

Роль автора у виконанні теми полягала у розробці та впровадженні програми навчання футболу в процесі фізичного виховання на уроках та секційних заняттях учнями в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Об'єкт дослідження – навчально-тренувальний процес в гуртках з футболу учнів загальноосвітньої школи.

Предмет дослідження – організація і методика проведення гурткових занять з футболу учнів в умовах загальноосвітньої школи.

Мета – розробити технологічну схему навчання футболу у гуртках загальноосвітніх шкіл України.

Завдання.

1. Вивчити передумови спеціальної рухової діяльності.
2. Визначати складові технологічної схеми.
3. Виявити взаємозв'язки, в яких ці складові перебувають.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, спостереження, педагогічне спостереження.

Результати дослідження. У галузі фізичної культури і спорту технології розробляються на різних рівнях, починаючи від технологій навчання окремих рухів, рухових дій, застосовуючи технологіями засвоєння цілісної рухової діяльності. Оскільки опанування гри в футбол передбачає оволодіння визначеною сукупністю елементів техніки гри, теоретичними знаннями, ігровими вміннями, тактикою ведення гри, то і відповідно технологія навчання гри в футбол складається з різних технологій, а саме навчання елементів техніки гри в футбол, тактичної й ігрової підготовки та участі у змаганнях.

Розроблена технологія навчання школярів передбачає наявність трьох рівнів у процесі опанування техніки гри у футбол. Перший рівень (початковий) – це навчання елементів техніки гри у футбол на уроках фізичної культури, другий рівень (середній) – удосконалення спортивної майстерності в секціях з футболу загальноосвітніх шкіл, третій (вищий) рівень – закріплення отриманих знань і вмінь під час участі у шкільних та позашкільних змаганнях.

Вивчення технічних прийомів здійснювалося з використанням спеціально розроблених вправ, об'єднаних у навчальні програми, які відповідали етапам навчання і підпорядковувалися основним принципам дидактики, супроводжувалися комплексом спеціальної мультимедійної програми і технічних автоматизованих комп'ютерних засобів.

Для цього розробляється і реалізується технологія навчання на основі технологічної схеми. Технологічна схема – навчального та тренувального процесу, розподіл його на окремі функціональні елементи і забезпечення логічних зв'язків між ними.

Технологічна схема навчання прийомів футболу передбачає такі взаємопов'язані кроки.

I. Забезпечення передумов ефективного навчання прийому.

1. Необхідний руховий досвід.
2. Необхідний рівень розвитку фізичних якостей.
3. Теоретичні знання.

II. Форми навчання.

1. Вивчення елементів техніки на уроці футболу.
2. Вивчення під час секційної роботи (відповідно до технології секційної роботи під час вивчення окремих прийомів футболу).

III. Елементи технології.

1. Система конкретних завдань для вивчення прийому;
2. Типові помилки при вивченні прийому і шляхи їх профілактики та усунення.

IV. Система засобів для вирішення кожного завдання та профілактики виникнення помилок.

1. Система методів та методичних прийомів навчання і тренування.
2. Дозування навантажень.
3. Організація і методика навчання;
4. Взаємозв'язок прийому з іншими прийомами.
5. Взаємозв'язок прийому з іншим навчальним матеріалом.
6. Кількість уроків і секційних занять та їх розташування впродовж навчального року
7. Система засобів контролю і самоконтролю.

Першим кроком у вивченні технічного прийому гри в футбол є визначення стану готовності до його засвоєння та забезпечення належних передумов ефективного навчання.

Основними передумовами навчання учнів прийомів футболу є:

- **Необхідний рівень розвитку фізичних якостей.** Виконання технічних прийомів футболу вимагає певного рівня розвитку фізичних якостей. Наприклад, щоб розпочати вивчення техніки передачі м'яча школярі повинні мати такий рівень розвитку сили м'язів рук, ніг і тулуба, що дозволив би вільно пересуватися по футбольному полю, утримувати при веденні футбольний м'яч, передавати на велику відстань, жонглювати. Без належної фізичної підготовленості неможливо навчити учнів ефективно виконувати технічні прийоми футболу.

- **Відповідний руховий досвід** є основою подальшого вивчення прийому. Наприклад, щоб розпочинати навчання удару по м'ячу, необхідно пройти певну „школу м'яча“, це і тримання м'яча, і його відчуття (окружність, маса, відскок м'яча), і вміння виконувати передачі.

- **Теоретичні знання** і відомості про удар по м'ячу, містить інформацію про техніку виконання прийому, його різновиди, місце і доцільність використання в грі. Наприклад, розпочинаючи вивчення удару по м'ячу необхідно знати: як ставити опорну ногу при передачі, як зустрічати м'яч і як його випускати; які підготовчі рухи слід виконати; на які відстані використовується даний спосіб передач; коли доцільно використовувати її у грі. Визначивши наявність передумов ефективного вивчення прийому гри в футбол, переходять, при необхідності, до їх забезпечення. При цьому слід пам'ятати про випереджуючий розвиток фізичних якостей та визначення часу на забезпечення всіх передумов.

Вивчити елементи техніки гри в футбол, щоб досконало ними володіти, не можливо лише на уроках фізичної культури. Ефективність вивчення забезпечує в сукупності з іншими формами роботи: самостійні тренування, участь у шкільних і позашкільних спортивних заходах, виконання домашніх завдань, виконання завдань на уроках, і при відвідуванні секції з футболу.

Наступна складова технологічної схеми вивчення прийому є – система конкретних завдань, яка передбачає забезпечення всіх сторін підготовки (фізичної, теоретичної, технічної, тактичної та ігрової), а також враховує типові помилки, що виникають при вивченні прийому, передбачає шляхи їх профілактики та усунення. Для вирішення завдань підбираються засоби, методи і методичні прийоми навчання і методи організації діяльності учнів, способи виконан-

ня вправ, їх дозування, організаційно-методичні вказівки, прогнозується кількість годин для засвоєння матеріалу і визначається його розміщення впродовж навчального року; визначаються методи контролю й самоконтролю. Під час підбору засобів для вирішення усіх завдань необхідно враховувати позитивний перенос навичок, взаємозв'язок даного прийому з іншими прийомами та з навчальним матеріалом інших розділів шкільної програми.

Висновок

Технологічна схема формування технологій навчання гри в футбол у школі повинна включати:

- передумови (руховий досвід; необхідний рівень розвитку фізичних якостей; теоретичні знання);
- форми навчання; систему конкретних завдань для вивчення прийому; типові помилки і шляхи їх запобігання та усунення; систему засобів для вирішення кожного завдання та запобігання виникнення помилок; методи та методичні прийоми навчання і тренування; дозування навантажень; організацію процесу навчання;
- взаємозв'язок технічного прийому з іншими прийомами та з іншим навчальним матеріалом;
- раціональне планування кількості уроків і гурткових занять з футболу та їх розподіл впродовж навчального року; засоби контролю і самоконтролю.

Дане дослідження не вичерпує проблему технології навчання школярів техніки гри в футбол в загальноосвітніх школах. В подальших дослідженнях доцільно розробити другий рівень (середні) технології – теоретичної, фізичної, технічної, тактичної і психологічної підготовки, а також третій рівень – змагальної підготовки.

Список літератури

1. Васильчук А. Г. Технологія навчання футболу школярів у системі фізичного виховання загальноосвітніх шкіл : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Васильчук А. Г. Григорович. – Л., 2007. – 212 с.
2. Васильчук А. Г. Перспективи використання інноваційних інформаційних технологій в системі оптимізації фізичного виховання в школі // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2005. – № 9. – С. 21 – 34.
3. Быхов В. А. Технология ускоренного обучения плаванию // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 6. – С. 41 – 43.
4. Губарева Е. С. Развитие педагогической технологии в оздоровительных видах гимнастики : дис. ... канд. наук по физ. воспитанию и спорта : 24.00.02 / Е. С. Губарева. – К., 2001. – 112 с.
5. Максиміс Г. Технологія навчання прийомів гри в баскетбол учнів загальноосвітніх шкіл // Методи спортивна наука України : Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури і спорту. – Л., 2004. – Вып. 10, т. 1. – С. 150 – 155.
6. Работин И. В. Инновационный компонент педагогической деятельности учителя физической культуры // Теория и практика физической культуры. – 2001. – № 2. – С. 17-22.
7. Совершенствование физического воспитания как здорового образа жизни учащихся / Карпова В. И., Ким В. В., Ненашева А. В., Личачина С. А. // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 1. – С. 19 – 23.
8. Соловьевников В. А. Технология обучения гимнастическим упражнениям // Теория и практика физической культуры. – 1996. – № 12. – С. 41 – 42.
9. Фалес Й. Г. Науково – методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в гуртках уроків з футболу / Й. Г. Фалес, А. Г. Васильчук // Наукові записки. Серія : Фізична культура і спорт. – Т., 2003. – № 2. – С. 18 – 22.

ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ФУТБОЛУ ШКОЛЬНИКОВ В КРУЖКАХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ УКРАИНЫ

Аурел ВАСИЛЬЧУК

Буковинская государственная финансовая академия г. Черновцы

Аннотация. В статье представлена технологическая схема для формирования технологий обучения приемам игры в школьных секциях по футболу. Эта технологическая схема может использоваться и в процессе изучения других спортивных игр. Она пригодна для разработки технологий обучения двигательным действиям школьников разного возраста и пола.

Ключевые слова: технология, технологическая схема, кружок футбола, приёмы игры в футболе.

THE FOOTBALL'S TEACHING TECHNOLOGY OF THE PUPILS IN THE UNIVERSAL EDUCATIONAL INSTITUTIONAL CLUBS OF UKRAINE

Aurel VASYLCHUK

Bukovyna State Financial Academy

Abstract. The thesis is devoted to the search questions of the most effective ways of training football using the newest technologies of schoolboys individual features in the comprehensive schools.

Research object is educational training process on schoolboys football clubs of the senior classes in a comprehensive school.

Subject of research is the organization and technique of employment (occupations) realization on football of the senior schoolboys in a comprehensive school conditions. Schoolboys of the senior classes of a comprehensive school is established.

Key words: football, technical training, technology of training, schoolboys, the multimedia program.